

Kutu 2.4

Dayanıklı Tüketim Mallarında Enflasyon Riskleri

2022 yılı genelinde tüketici enflasyonunun temel belirleyicileri süregelen arz şokları ve Türk lirası cinsi uluslararası emtia fiyatları olmuştur. Yılın ikinci yarısı itibarıyla bu belirleyicilerde önemli düzeltmeler gerçekleşmiş, tedarikçilerin teslim süreleri ve taşımacılık maliyetleri benzeri arz zincirindeki sorunlarda iyileşmeler kaydedilmiş, Türk lirası cinsi uluslararası emtia fiyatlarında iyimser bir seyir gözlenmiştir. Benzer bir görünüm 2023 yılının ilk yarısı genelinde de devam etmiş, haziran ayında Türk lirasında değer kaybı izlenmiştir. Bu gelişmeler özellikle arz şoklarından ve TL cinsi uluslararası emtia fiyatlarından büyük oranda ve hızlı bir biçimde etkilenen dayanıklı mal fiyatları üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Son dönemdeki talep görünümüne bakıldığında da yılın ilk yarısında dayanıklı mallara yönelen talepteki hızlı artışın öne çıktığı görülmektedir. Bu görünüm altında dayanıklı mal (altın hariç) grubunun 2023 haziran ayı yıllık enflasyonu yüzde 43,3 seviyesinde gerçekleşirken, alt kalemlerden beyaz eşya, otomobil ve mobilya gruplarında yıllık enflasyon sırasıyla yüzde 61,8, 46,6 ve 37,5 olmuştur. Bu kutuda, dayanıklı tüketim malları alt kalemleri daha yakından ele alınarak fiyatlama davranışları üretici maliyetleri ve talep dinamikleri açısından incelenmektedir.

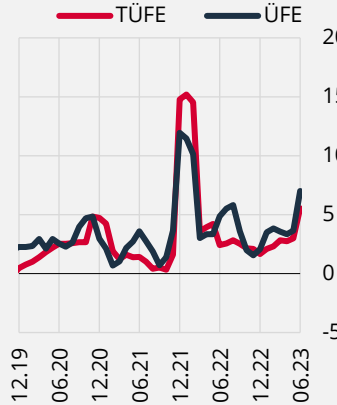
Dayanıklı mal grubunda öne çıkan kalemlerde görülen fiyatlama dinamikleri üzerindeki üretici maliyetleri kaynaklı etkileri değerlendirmek amacıyla, TÜFE kapsam ve ağırlıkları ile uyumlaştırılmış ÜFE göstergeleri incelenmiştir. Elde edilen göstergeler tüketici ile üretici fiyatlarının vergi ve arz zincirindeki konum gibi unsurlar nedeniyle kısa dönemde ayrışabilse de uzun dönemde birbirleriyle uyum içerisinde hareket ettiklerine işaret etmektedir (Grafik 1, Grafik 2 ve Grafik 3). Eşleştirilen veriler son dönem özelinde incelendiğinde de benzer bir resim görülmekte, incelenen kalemlerde üretici fiyatlarındaki artışların hızlı bir biçimde tüketici fiyatlarına yansıtılabildiği ve fiyat artışları arasındaki farkın sınırlı bir düzeyde olduğu izlenmektedir.

Grafik 1: Beyaz Eşya TÜFE ve Eşleşmiş ÜFE (Mev. Ar. 3 Aylık Ort. % Değişim)

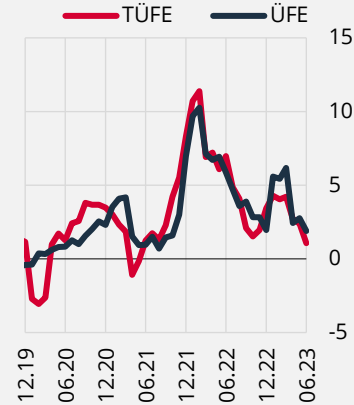
Kaynak: TCMB, TÜİK.

Grafik 2: Otomobil TÜFE ve Eşleşmiş ÜFE (Mev. Ar. 3 Aylık Ort. % Değişim)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Grafik 3: Mobilya TÜFE ve Eşleşmiş ÜFE (Mev. Ar. 3 Aylık Ort. % Değişim)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

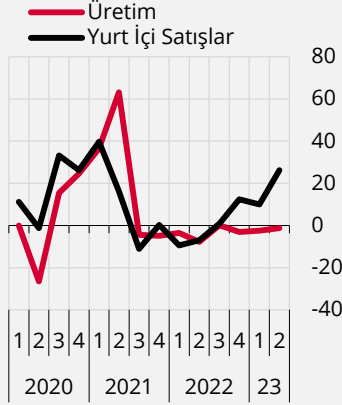
Dayanıklı tüketim mallarında talep dinamikleri üretim, ithalat, yurt içi satışlar ve ihracat kapsamında ele alındığında, 2023 yılı ilk yarısı itibarıyla üretime kıyasla yurt içi talebin görece daha kuvvetli olduğu, dış talepte ise küresel büyüme görünümüyle uyumlu olarak kısmi yavaşlama emareleri bulunduğu anlaşılmaktadır. Dayanıklı tüketim malları ana kalemlerinden olan beyaz eşya, otomobil ve mobilya kalemleri özelinde görünüm daha yakından incelendiğinde, sektörel bazda kısmi farklılaşmalar olmakla birlikte ana eğilim söz konusu talep ve üretim farklılaşmasını doğrulamaktadır.

Beyaz eşya sektöründe toplam iç satışlar, yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla artışını sürdürmüş, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise yıllık artış oranı yüzde 26,2 seviyesine ulaşmıştır (Grafik 4). Benzer şekilde kartla yapılan harcama verileri de sektördeki güçlü talebi teyit etmektedir. Öte yandan, dış talepteki yavaşlamanın da etkisiyle toplam beyaz eşya üretimi bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yataya yakın seyretmiştir.

Otomobil sektöründe özellikle yılın ilk yarısında iç satışların güçlü seyri öne çıkmaktadır. Toplam otomobil satışları ikinci çeyrek itibarıyla yıllık bazda belirgin artış kaydetmiştir (Grafik 5). Üretim tarafında ise dış talep kaynaklı ivme kaybının da etkisiyle yıllık bazda daha sınırlı bir artış gözlenmiştir.

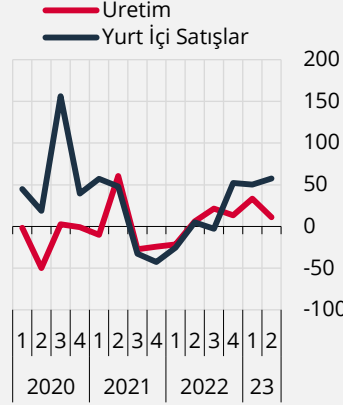
Mobilya sektöründe ise üretim ve yurt içi satışları gösteren doğrudan bir veri kaynağı bulunmadığından, üretimi ve yurt içi talebi temsilen alternatif göstergeler kullanılmaktadır. Anket bazlı göstergeler ve kartla yapılan harcama verilerine göre yurt içi talepte daha olumlu bir seyir gözlenirken, üretim talebe kıyasla görece daha dengeli bir görünüm arz etmektedir (Grafik 6).

Grafik 4: Beyaz Eşya Üretimi ve Yurt İçi Satışları (Yıllık % Değişim)

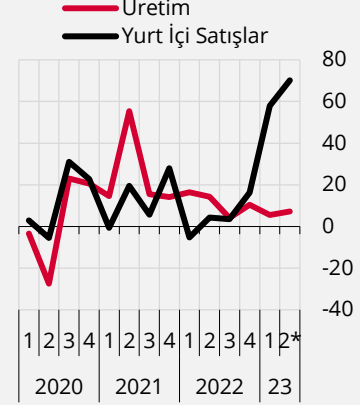
Kaynak: TÜRKBEESD.

Grafik 5: Otomobil Üretimi ve Yurt İçi Satışları (Yıllık % Değişim)

Kaynak: ODMD, OSD.

Grafik 6: Mobilya Üretimi ve Yurt İçi Satışları¹ (Yıllık % Değişim)

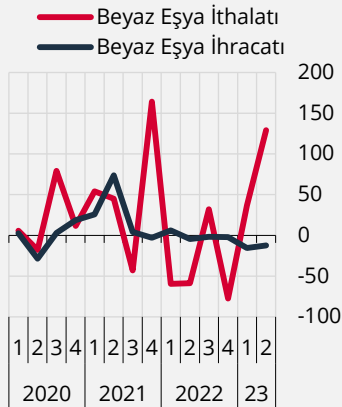

Kaynak: TCMB, TÜİK.

* Üretim için nisan-mayıs ayları ortalamasıdır.

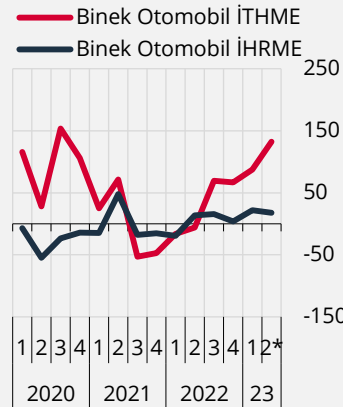
Söz konusu dayanıklı alt mal gruplarında dış ticaret gelişmeleri de benzer görünümü teyit etmektedir. İhracat dış talepteki yavaşlamanın etkisiyle daha dengeli seyrederken, bu gruplarda ithalat güçlü seyreden yurt içi talebin etkisiyle bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla belirgin artış kaydetmiştir (Grafik 7, Grafik 8 ve Grafik 9).

Grafik 7: Beyaz Eşya İhracatı ve İthalatı (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜRKBEESD.

Grafik 8: Otomobil İhracatı ve İthalatı** (Yıllık % Değişim)

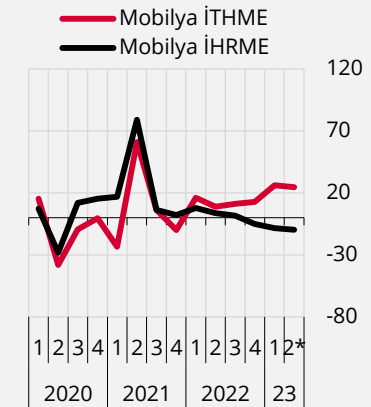

Kaynak: TCMB, TÜİK.

* Nisan-mayıs ayları ortalamasıdır.

** İHRME: İhracat Miktar Endeksi, İTHME: İthalat Miktar Endeksi

Grafik 9: Mobilya İhracatı ve İthalatı** (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

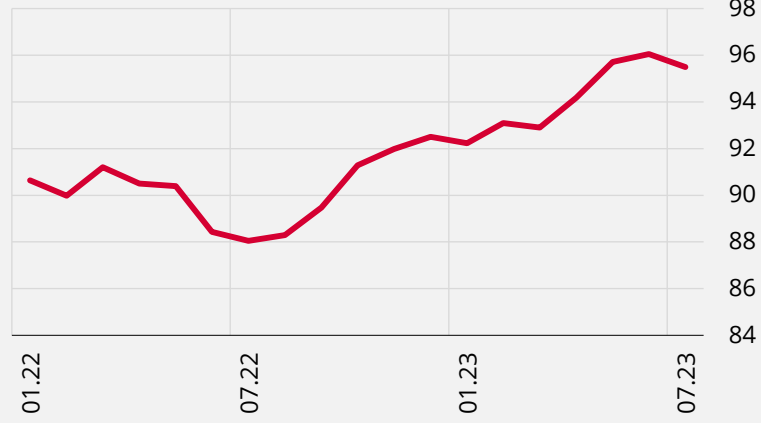
* Nisan-mayıs ayları ortalamasıdır.

** İHRME: İhracat Miktar Endeksi, İTHME: İthalat Miktar Endeksi

¹ Mobilya sektörü için üretimi temsilen ilgili sektörün sanayi üretim endeksi, yurt içi satışları temsilen reelleştirilmiş yurt içi kartla yapılan mobilya sektörü harcamaları kullanılmıştır.

Önümüzdeki döneme ilişkin olarak ise, anket bazlı göstergeler tüketicilerin dayanıklı tüketim mallarına yönelik harcama yapma eğilimlerinin bir miktar ivme kaybetmekle birlikte yüksek seyrettiğini göstermektedir (Grafik 10).

Grafik 10: TÜİK Tüketici Güven Endeksi: Dayanıklı Tüketim Mallarına Harcama Yapma Düşüncesi (Mevsimsellikten Arındırılmış, 3-Aylık Hareketli Ortalama)

Kaynak: TÜİK.

Sonuç olarak, dayanıklı mal grubu temel alt kalemlerinde maliyet yönlü etkilerin hızlı bir biçimde ve büyük oranda fiyatlara yansıtılabildiği izlenmektedir. Yakın dönem döviz kuru gelişmeleri dayanıklı tüketim mallarında güçlü seyreden taleple birlikte değerlendirildiğinde fiyatlama davranışları üzerinde risklere işaret etmektedir. Öte yandan, parasal sıkılaştırma sürecini güçlendiren seçici kredi sıkılaştırması kararlarının önümüzdeki dönemde hem maliyet hem de talep yönlü baskıları hafifleteceği değerlendirilmektedir.